אמר אביי לא תשיתם מ' רבא אמר בלא לא תשיתם מ'. תימה דכפ"ק דתמורה (דף ה.) גבי הא דאמר אביי דכל [מילתא] דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני פריך מתורה ממון על שאינו מינו דאמר רחמנא הן חלב לזה [וחלב לזה] ותנן דאם הרס אין תרומתו תרומה ומשני אמר קרא לא תשיתם אלמא מוקי ליה [1] אפי' לתירוש ואלהר לאשמועינן דלא מהני והכא מוקי [2] לה לחלק במיני דגן דאין תורמין מזה על זה [3] ורבא אמר בלא לא תשיתם נמי לא מצית אמרת [ודגן] ממשמע [כל] דגן אחד [4] *דמוקי בהדיא התם להכי דקאמר התם ורבא דאמר לא מהני אי לאו דאמר רחמנא לא תשיתם הוה אמינא תירוש ואלהר דכתיב בהו חלב חלב אשון תורמין *תירוש ודגן דאד חלב כתיב בהו [5] מהאי אהאי כתב רחמנא לא תשיתם וא"ל דלאביי ודאי ממשמע [6] דהאי לא תשיתם לחלק במיני דגן דמדסמך ליה קרא לודגן [7] ומוקי נמי לומר דלא מהני דממשמע [8] דקרא אמולהו מיני דכתיבי בקרא *לחלק בתירוש ואלהר לא אילטריך אלא לומר דלא מהני וכי היכי דלא מהני בתירוש ואלהר לא מהני נמי במיני דגן ורבא דקאמר הכא לא לריך משום דמק"ו נפקא כדלעיל [9] ומן דגן ליכא למילדרם דממשמע [כל] דגן אחד כדקאמר הכא דאילטריך לגופיה למעוטי שאר מינים והתם נפקא [10] לן מדאשתיה כדאשכחן בכמה דוכתי (פסחים דף יח:) מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא והשתא נמי ניתא הא דמייתי הכא דאשתיה על דגן ודגן והתם מייתי ליה רבא על דגן ותירוש דולדלי תרוייהו נפקי מק"ו בין תירוש ודגן בין דגן ודגן ומ"מ כתביה אתרוייהו כמו מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא וא"ת ולרבא כיון דכתיב דאשתיה אכולהו חלב חלב למה לי וי"ל משום דלא הוי מוקמינן דאשתיה אתירוש ואלהר כיון דאיכא כלאים זה בזה: **ואתי** בק"ו מחדש וישן • לא הוי מלי למימר דאתי בהיקישא דעשר תעשר דלעיל דהא אמר רבא לעיל לשמה הקשתיו ולא לדבר אחר: **איבא** לערודי בלאן. דכתביהו בחד מעשר ולא כתב ומעשר לאן:

חדא מיניה רב פפא אמרה • *בריש ב"ק (דף ה:) נמי קאמר אבי ועל כ' רב פפא לגיל לומר כן שמלך אחר רבא כדאיתא (*במועד קטן) (דף כח:) ויש דבריס כשהיה אומר דסבוריס שהם בשם רבא: אמר

יתעשרו מזה על זה א"ל אמר קרא °העשירי תן עשירי לזה ותן עשירי לזה אי הכי כבשים ועזים נמי וצאן משמע כל צאן אחד *הכא נמי ליטמא משמע כל דגן אחד אמר אביי [6] °ראשיתם וכן *אמר ר' אילעא ראשיתם רבא אמר בלא ראשיתם *נמי משמע כל דגן אחד לא מצית אמרת בשלמא התם אמרינן וצאן משמע כל צאן אחד דאי סלקא דעתך כבשים ועזים נמי לכתוב וכל מעשר בהמה וכי תימא אי כתיב כל מעשר בהמה הוי אמינא אפילו חיה תחת תחת מקדשים גמר ואתי בק"ו מחדש וישן בקר וצאן למה לי בקר וצאן הוא דאין מתעשרין מזה על זה אבל כבשים ועזים מתעשרין אבל הכא מי סגיא דלא כתיב דגן למעוטי שאר מינין מתקיף לה רב הונא [3] בריה דרב נחמן אימא לערבו לבקר בצאן אמר ליה מר זוטרא בריה דרב נחמן לרבא אית ליה נמי העשירי איכא דאמרי אמר רבא בלא עשירי נמי לא מצית אמרת בקר וצאן מתעשרין מזה על זה דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה *מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא והא *רבא הוא דאמר שנה לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר הדר ביה רבא מההיא ואיבעית אימא *חדא מיניה רב פפא אמרה: **מתני'** [2]מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל היו בין אלו לאלו ל"ב מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ר"מ אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה: **גמ'** מנא הני מילי אמר רבה בר שילא דאמר קרא °עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה: היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין וכו': שלשים ושנים הוא דאין מצטרפין הא בציר מהכי מצטרפין והא קתני ט"ז מיל טפי לא משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע וכמה אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא ושמואל אמר אפי' חמש מכאן וה' מכאן ואחד באמצע [3] חזינן לרועה במאן דקאי הכא וקרינן ביה מונה מיתיבי

ויקרא כז

ירמיה ל

ג

[2]מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ר"מ אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה: **גמ'** מנא הני מילי אמר רבה בר שילא דאמר קרא °עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה: היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין וכו': שלשים ושנים הוא דאין מצטרפין הא בציר מהכי מצטרפין והא קתני ט"ז מיל טפי לא משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע וכמה אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא ושמואל אמר אפי' חמש מכאן וה' מכאן ואחד באמצע [3] חזינן לרועה במאן דקאי הכא וקרינן ביה מונה מיתיבי

ויקרא כז

ירמיה ל

ג

דלשיתם. סמוך לדגן הוי לשיתם לומר הן לשתים לכל דגן ודגן בסדר ויקח קרא: **בשלמא התם דרשינן ולאן משמע כל לאן ל'.** דמייתי לן קראי: **דאי ס"ד בכבשים ועזים נמי.** לא ליעשרו אהדדי לכתוב רחמנא וכל מעשר בהמה ולא ידענא דמין על שאינו מינו לא דאתי מק"ו מחדש וישן: **וכי תימא אי כתב בהמה ס"ל מיה בכלל בהמה.** וליחייב חיה במעשר דקרי"ל בב"ק (דף לד:) חיה בכלל בהמה ה) להרבעה משום הכי לא הוה לריך למכתב בקר ולאן דלאלא גמיר תחת תחת מקדשים כתיב הכא (ויקרא כז) תחת השבט וכתיב התם (שם כב) תחת אמו והתם חיה לא דכתיב שור כשב ועז הלכך לכתוב בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן ומין בשאינו מינו לא ולהכי כתב בקר ולאן לאמומרא דבקר ולאן הוא דאין מתעשרין הא לאן ולאן מתעשרין אלא הכא גבי דגן לא ו) מיסתבר קרא למילדרם דתירוש ודגן הוא דאין מתעשרין הא דגן ודגן מתעשרין דמי סגיא דלא כתב דגן למעוטי שאר מינין דלא ליחייבו במעשר מדאורייתא: **אימא לערבו לבקר ולאן.** כלומר מצא ליה לרבא דלהכי כתיב בקר ולאן דלא יתעשרו מזה על זה אימא להכי פרטינהו קרא בהדיא לערבינהו דליעשרו אהדדי אי הוה כתב בהמה הוה מייתינן מחדש וישן ומין בשאינו מינו לא ולהכי אדכרינהו בהדיא לאמומרא דליעשרינהו אהדדי וקס"ד דרב הונא דמדרבא ליה ליה לאשיתם העשירי נמי ליה ליה לרבא דלילדרם הן עשירי לזה ועשירי לזה הוא"ל ולא כתב מעשר בקר ומעשר לאן: **ממין על שאינו מינו לא.** וא"ת בכבשים ועזים נמי א"כ ריבויא דבקר ולאן מאי אהני ולא תאמר מה לאיש מסתברא ז) *דמעוטינהו בהיקישא לבקר ולאן לאתא דלא ליעשרו אהדדי הא לא דמו כלל אהדדי וריבויא דבקר ולאן לרבויי כבשים ועזים הא דמו אהדדי לענין קרבן דאמרי הרי עלי מן הלאן יכול להביא בין כבש בין עז: **סדר ביס רבא מסיפא.** קמייתא וסבירא ליה נמי דלמילי אחרנייתא נמי איתקש למעוטי בקר ולאן וכבשים ועזים דמתעשרי נפקא לן מריבויא דבקר ולאן וכי פרכינן ברים דמעטין לבקר ולאן לאתא דלא ליעשרו אהדדי הא לא דמו כלל אהדדי וריבויא דבקר ולאן לרבויי כבשים ועזים הא דמו אהדדי לענין קרבן דאמרי הרי עלי מן הלאן יכול להביא בין כבש בין עז: **סדר ביס רבא מסיפא.** קמייתא הא כתיב וצאן משמע כל צאן אחד: הכא נמי ליטמא • כל חלב תירוש ודגן כל משמע כדגן אחד ויתעשר הפה על שעורה: ראשיתם תן ראשית לזה וראשית לזה שלא יתעשרו מזה על זה: דאי ס"ד כבשים ועזים נמי • לא יתעשרו זה על זה לכתוב כל מעשר בהמה ולא לכתוב בקר וצאן: הוה אמינא אפילו חיה • כי היכי (ד י ל פ י נ ן) חיה ס ב ה מ ה (ילפינן) לענין הרבעה הכי נמי ליף חיה למעשר • הא ליכא למיסר משום (דמי) דמעשר תחת תחת מקדשים גמר וחיה

ליכא בקדשים • ואכתי לכתוב כל מעשר בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן ומה חדש וישן בוה אין מתעשרי מזה על זה כבשים ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה בקר וצאן למה לי כו': האי כבשים ועזים מתעשרים מזה על זה דלהכי אתי וצאן דכל משמע צאן אחד

מכפר

ולהכי מייתר: אלא הכא מי סגיא דלא כתב דגן למעוטי שאר מינין • דאין מחייבין במעשר מן התורה ולאו מייתר הוא למיסר כל מעשר דגן אחד: אימא לערבן • בקר בצאן • האי בצאן דכתב לאו להכי כתיב דגל בהמה דועה: כלומר כל אותן בהמות של אדם אחד שרועות בשדה אחד כשיעור שרגל בהמה הולכת ורועה ורועה אחד יכול לשומרן מצטרפין להתעשר ביחד דהוי עדר אחד: ס"ז מיל • דקים להו לרבנן דמפי לא אולא רגל בהמה וכולן שעוטרות בתוך ס"ז מיל מצטרפות: היו לו ב' מיל אין מצטרפין: היה לו עדר באמצע אלו ל"ב מביא ומעשרן כולן עד אותו עדר שבאמצע שהרי עכשיו אין בין עדר לעדר ס"ז מיל אבל החיצונים אין יכול להביא אלו לאלו שהרי יש ביניהם יותר מס"ז מיל • הירדן [מפסיק] אין מצטרפין למעשר אחר: על ידי מונה רועה • כלומר דההוא צאן דרועה אחד יכול לשמור ולמנות הוי עדר ומצטרף למעשר אחד למנין דהיינו מעשר • וקים להו כו' • ותעברנה כלשון כל אשר יעבור דכתיב גבי מעשר: משום הכי קתני שלשים ושתים משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע אותן ל"ב אבל בעדר אחד פחות מס"ז אין מצטרפין: וכמה • בהמה ליהוי באותן ל"ב מיל דכי הוו לו באמצע דמצטרף: אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש באמצע • דתני חמש חזיין לאיצטרופי להכא ולהכא דכי אייל רועה

ג) תורמין • עו) משמע דאתא ראשית לחלק וכו' דגן מרסמך ליה: עז) ומוקי ס"א ואתא: יז) דמשמע דקאי אכולהו: יח) כדלעיל ומיהו דגן: יט) נפקא ליה מראשית: כ) ועל רבא ועל רב פפא: למיל

שיטה מקובצת

א) ראשיתם וכן אמר ר' אלעזר ראשיתם: ב) הונא בר נתן אימא לערבו לבקר וצאן אמר: ג) באמצע חזיאן אות ג' נמחק: ד) ויצחק ה"נ דכתיב מעשר אבקר ועשירי אצאן ליתי צאן וצאן מקו"ח דחדש וישן (שסתמנית) [למיני]: ו) לא מיותר מיסתבר: ז) דמיעטא דהיקשא: ח) מכאן וה' מכאן וה': ט) ואיתויי דמיא כמאן: י) ליה אביי אפילו: יא) מוקי ליה לחלק: יב) ורבא דאמר הכא בלא: יג) ומוקי ליה בהדיא להני וחיבת התם נמחק: יד) בהו

מעשר בקר ומעשר צאן הכי נמי דיתעשרו מזה על זה: הדר אמר קרא העשירי כדכתיב תרי ויסני מעשר מעשר דמי: אי הכי כבשים ועזים נמי ליטמא תן עשירי לזה ועשירי לזה ולא יתעשרו זה על זה: הא כתיב וצאן משמע כל צאן אחד: הכא נמי ליטמא • כל חלב תירוש ודגן כל משמע כדגן אחד ויתעשר הפה על שעורה: ראשיתם תן ראשית לזה וראשית לזה שלא יתעשרו מזה על זה: דאי ס"ד כבשים ועזים נמי • לא יתעשרו זה על זה לכתוב כל מעשר בהמה ולא לכתוב בקר וצאן: הוה אמינא אפילו חיה • כי היכי (ד י ל פ י נ ן) חיה ס ב ה מ ה (ילפינן) לענין הרבעה הכי נמי ליף חיה למעשר • הא ליכא למיסר משום (דמי) דמעשר תחת תחת מקדשים גמר וחיה

ס א מיי' פ"ח מהלכות מעשר הלכה ו וסמ"ג מהלכות בכורות הלכה ד סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סי' שלח סעיף סב:

ו ב מיי' פ"ז מהלכות בכורות הלכה כ סמג עשין לג:

כ"ל ומוקי כ"ל

כ"ל שאין תורמין מזה על זה תירוש ודגן דאד חלב כתיב בהו מהאי אהאי כתב רחמנא לא תשיתם וא"ל לא לקי אתב רחמנא וכו' כ"ל

ולחלק כ"ל

[לעיל נג:]

כ"ל

[תענית ס.]

כ"ל נכ"ל סז:

כ"ל סיב ודגן ממשמע כו' כ"ל

[תמורה ה.]

נמי לא מצית אמרת ודגן ממשמע כל דגן אל' בשלמא כו' כ"ל

[שבת מ. כ"ל פר שבועות כו.]

דהיקישא דמיעטינהו לבקר

מכפר עותני לכפר חנניה שנים ושלשים מילין וציפורי מערפתן בתמצע: **תרגמה שמואל אליבא דרב** • דהא דקתני אחת בתמצע לאו קיקי דלייריי בחמש אלא כגון שיש לו תשע מכאן וט' מכאן כו': **ולשמואל** דלא בעי דמיהוי אמצעית חזייא לגירוף המגין אפילו רועה יש לו דירה בתמצע ואין לו שום בהמה ז] לגרפן: תורה אור

ואפילו כליו של רועה • מונחין באותו כפר מגרפן האילו וסופו דרועה למיזל התם ומשקליה וקרינביה מוצה: **דקרי ליה ואפי'** • ולא מילגריך רועה מיזל התם ולא קרינא ביה מוצה: **דלא מיקרבן** • שאין יכולין ליקר זו אצל זו לא הבהמות ולא ח] רועה: **אבטילאות** • קונטרי"ם שני אפרכיות ובמלכות אחת: **נמר ונמורי** • שני אבטילאות אין מלטרפות אע"ג דסמוכות זו לזו במיל אחד: **במקום שיש שם גשר דמי** • דהא אין שם גשר וקתני דמוצה לאדון

ע"ק ות"ל [ואפילו] כולן עומדות בתוך מיל אלא שזו בארבע וזו בח"ל אין מלטרפין: **ומירדן יגבול אותו** • בספר יהושע (יח) בגבול ו] אחד מן השבטים: **אלא מעשה** • כל ז] דכתיב בנחלת השבטים ותאר הגבול ה"ג דכל שבט ושבט גבול בפני עצמו ואם יש לו בנחלת שבט זה (ובנחלת שבט זה) אין מלטרפין ואפילו בתוך שבה טאבר מיל ח"כ אמאי נקט תוצה לארץ ואדון:

זאת תהיה לכם וגו' • לאחר שמגלן כולן ח] עשאוה ארץ אחת: **ארץ** • כתיב בקרא זאת תהיה לכם הארץ ט] גבולותיה דארץ תשיב חד ולא גבולות דירדן: **לר' אמי** • דאמר משום דמירקבן ליתני י] כל הנהרות מפסיקין: **(לימא) כפנאי** • אי ירדן אשוב ארץ כנען ולא יפסיק אי לא: **מבית יריחו ולמעלה** • אבלבל מה דמשיך למעלה מיריחו לא ירדן הוא דבטל תשיבותו שמתערב בימים גדולים: **לגודל** • דהמודר מן הירדן יהא מותר לשתות מיריחו ולמעלה: **מדן** • שם מקום: **לפון** • מדוקית דשמא ירדן מתגיאו לה: **ממערב פמיים** • אלמא מדן אתי: **וכרופא דירדנא** • עיקרו של ירדן: **וכרופא דדמא** • עיקר הדם הוי כבד: **מטמא** • באהל: **ברביעית** • בחורת הדם המת: **לא שתינא ממימי פרס** • מיום הנקרלוים פרת קאמר והלך אחר לשון נכ"ל דאדם הגדול אין לבריות לגיל לקרות לאותו מקום: **כל הנהרות** • שבעולם למטה יא] חוזמנ' הנהרות מדקל ופישון וגיחון שכל הנהרות שבעולם בחוים יב] משם:

עיינתא

נקרא שמו ירדן שיורד מדן א"ל ר' אבא לרב אשי אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה ויקראו לו ללשם דן בשם דן אביהם *וא"ר יצחק לשם זו פמיים ותניא ג] יוצא ירדן ממערת פמיים אמר רב כהנא זכרותיה דירדנא ג] ממערת פמיים היכא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיים איתסר ליה בכוליה ירדנא זכרותא דדמא בבדא כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק כבבד שנימוח מטמא ברביעית זכרותא דמיא פרת דאמר רב יהודה אמר רב הנודר ממימי פרת אסור בכל מימות שבעולם היכי דמי אילימא דאמר לא שתינא ממימי דפרת מי פרת הוא דלא שתינא הא מנהרא אחרינא שתינא אלא דאמר לא שתינא ממים דאתו מפרת דאמר רב יהודה אמר רב כל הנהרות למטה משלש נהרות וג' נהרות למטה מפרת והאיכא

עיינתא

*)מלגד גבול הלפוני שלהם מן הירדן שבמזרח מתחיל המילר ועלה לל עבר כתף יריחו מלפון ועלה מסס לל המערב לל עבר ירדן ומושך החוט בלפוט של יריחו נמלאתם יריחו לפנים מן החוט בחלק בנימין וחוזר ומוצה גבול מערב מלפון לדרום וחא"כ גבול דרומים ממערב למזרח ובסוף גבול דרומים לגד מזרח כתיב והיו תולאות הגבול לל לשון יש המלה נפוצה לל קלה הירדן נגבה זה גבול נגב פירום נפוצה של לשון שכל כנ] היס בגבול יהודה הרי כל המקרלות מוכיחות שהירדן היה הולך מלפון לדרום ונופל בים המלח בסוף גבול בנימין לגד דרום ויריחו היה לבנימין מגד הלפון ולמה לא היה תשיבות הירדן מיריחו ולמעלה והלא לא היה שם ימים עד סוף גבול בנימין שנפל בים המלח וגרלה לפרס דמקרא קא דרים דתין קרוי כנ] לירדן הלא מבית יריחו ולמטה דקרא מלמטה מבית יריחו ולמטה :

הוא

*)מיל ל"ק

אמר קרא יג] יגבול אותו לפאת קדמה • בגבול בנימין כתיב כמ' יהושע (יח) ולא כמו שכתוב בספרים יד]: **שאני** התם דלמר קרא זאת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב • בפ' ולזה מסבני כתיב האי קרא וקראי של טו] מעלה ותחר הגבול ועלה הגבול כתיב בספר יהושע (שם טו) כל חיוק כל שבטו ושבטו ואשמועינן האי קרא דאלה מסבני דכל גבול ארץ ישראל אחד ולא כמו שפי' הקונטרס דלאחר שמגלן עשאה ארץ אחת דמשמע דשניסם כתובים במקום אחד ואינו כן דהאי כתיב באורייתא והאי כתיב בנביאים:

מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה יז] כתיב מה יריחו ארץ כו' • ות"ת אי מירדן יריחו קדרים לאיתקום זה כתיב בכמה מקומות וי"ל דדוקא מייתי האי קרא דכתיב באלה מסבני לאחר שמנה תחומי ארץ ישראל וכתיב (שם) וילו משה וגו' עד שני המטות ואני המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה דמשמע דירדן הוה מעיקר ארץ ישראל ולא בכלל גבול שני המטות כמו שיריחו יח] לאו בכלל גבולם: **אין** ירדן אלא מבית ירחו ולמטה• פירש דקונטרס אבל מה דמשיך למעלה מיריחו לאו ירדן הוא דבטל תשיבותיה שמתערב בימים גדולים וקשה לפירושו דאם למעלה בטל תשיבותו לפי שמתערב ח"כ למטה נמי שהרי כבר נתערב בימים למעלה וי"ל אע"פ שנתערב למעלה בימים יכול להיות שלמטה יולא מן *הימים והולך בלא תערובת דלקתמר בסמוך שמהלך בימה של סבכי וימה של עכריל וימה של סדום והולך וטופל ליס הגדול ממעט דיכר כשיולא מכל אותם הימים והולך וטופל בים הגדול וכדאמרינן נמי בב"ר בפ' בראשית הדברי ירדנא מהלך גו ימא דמלחא ולא מתערב ומיהו קשה לפירוש הקונט' יט] דהמ"ל בטל תשיבותו למטה מיריחו יותר מלמעלה דאמת הוא שלמטה מיריחו מתרחב יותר והולך ליס המלח דגבול למטה מטה בנימין הוה בין בני יהודה ובין בני יוסף דכתיב ביהושע (יח) ויהודה היה עומד מנגב של ארץ ישראל ובני יוסף מלפון ובנימין באמצע וגבול יהודה היה מחזיק כל

ים המלח	ירדן	
	בנימין	
שבט יהודה	שבט בנימין	שבט יוסף

יהושע אוכך ח"י ממזרח למערב ויש המלח יט היה עומד ליהודה בכל מזרחו ובמקום שהיה כלה הירדן *טפל לתוכו שם כלה מזרחו של יהודה ללד לפון דכתיב ביהושע (טו) וגבי תחום בני יהודה וגבול קדמה ים המלח עד קלה הירדן והירדן היה גבול מזרחו של בנימין דכתיב בסוף כ] והירדן יגבול אותו לפאת קדמה וכשמגה גבול לפוני לא בנימין ממזרח למערב כתיב כח] לשם גבול לפון מן הירדן ועלה בהר ימה פי' לל כתף יריחו ועלה בהר ימה פי' הים ד"ה : טו] של ועלה הגבול ותאר וכו' ואות מ' נמחק : טז] יהושע על חילוק גבול כל שבט : יז] תיבת כתיב נמחק: יח] שירחו אינה (לאו) בכלל: יט] הקונטרס דם"ם תיבת דהמ"ל נמחק: כ] בסוף פרשת בנימין: כא] כתיב וזה לחם : כב] הים ס"א הלשון : כג] קרוי ירדן אות ל' נמחק :

אף

יא א מיי' פ"ז מהלכות בכורות הלכה ג :

יב ב מיי' פ"ל מהל' עומאת מת הלכה יד :

יג ג מיי' פ"ט מהלכות תרומות הלכה יח טור וש"ע י"ד סימן ריז סעיף כט :

ל"ל הימים

הגהות הב"ח

(פ) גמרא (ימנינהו לכולהו נהרות ולר' חייא כל אלא ממי לימא כתנאי בל"ל ותיבה קשיא ממתק : (כ) שם לף ירדן לרב כנען קשיא אמר רבה :

ל"ל יונתן

ומפל ל"ק

שיטה מקובצת

ח] למיזל לאתרייה : כ] ותניא ירדן יוצא ג] דירדנא מערת אות מ' נמחק : ד] בחמה מצרפין הס"ד : ה] ולא הרועה הס"ד: ו] בגבול בנימין הס"ד ותיבות אחר מן ה ש ב ט י ם נמחק : ז] כל חיבא דכתיב כו' הגבול ועלה הגבול ה"נמ] כולקעשאן ארץ:ט]הארץ לגבולותי' דארץ כו' ולא גבול דירדן:י] ליתני בתחני' כל : יא] למטה משלשה חיבת הוץ נמחק : יב] באים מהם הס"ד : יג] קרא והירדן יגבול: יד] בספרים לאמת ים

רבינו גרשום

רועה גבי הא דבאמצע שלמא עייניה ס"ו מיל להכא וס"ו מיל לתכא ומצערפי דקרינן ביה מונה דמצי חזי לתכא ולהכא : ציפורי עומדת בין כפר חנניה וכפר עותני ובין שלשתן לא הוי אלא ל"ב מיל : תיובתא דרב דאמר חמש בעינן באמצע כי הכי דליחוי לאיצטרף לתכא ולתכא : תרתמא שמואל כו' • ואחר חזיא לאיצטרף הכא והכא : אפילו רועה ואפילו כליו • כלומר לא תימא דכי הוי בחמה באמצע מצטרף אפילו רועה או כליו קאי באמצע מצטרפין דהא מצי חזי הכא והכא : כלבא דרועה • קאי באמצע מי מצטרף אי לא : כיון דקרי ליה לכלבא אתי לגביה ולא מצטרף רועה למיזל לגביה לאיתרויי דלא אזיל התם לאמצע ולא שלים עייניה לתכא והכא לא מצטרפן או דלמא כו' : אלמא • דתאי דקאמר ירדן מפסיק מטום דלא מיקרבן הוא בשאין שם גשר דלא מצטרפן אבטלאות • כרכים גדולים : דכמקום שיש שם גשר דמי • דאין שם מים ביניהם ומצו למיזל הני להני ולא מיצטרפי : עשאו גבול בפני עצמו • ומפסיק הכי נמי דאם יש לו בחמה בגבול של ב' שבטים דלא מיצטרפי : כולא א"י גבול אחד הוא • ומיצטרפי : אי הכי ירדן נמי • מא"י הוא ולא יפסיק : בשלמא לר' חייא דאמר משום דירדן איקרי גבול • היינו דקתני הירדן מפסיק אלא לר' אמי דאמר משום דלא מיקרבן הוא ליתני כל נהר סתם מפסיק : אילימא לגודל • שלא ישתה מן הירדן : וכל היכא דקרו ליה ירדן : בין למטה בין למעלה ליתסר : אלא למעשר בהמה • לתפיק דלא מפסיק אלא דמבית יריחו ולמטה : זכרותיה • עיקרו של ירדן שמשם גדל היינו ממערת פמיים : מטמא ברביעית • כדינו של דם המת • דכרותא דמיא • עיקרו של כל מימות שלו פרת ממנו יוצאין : ושלשה נהרות : ניתנו פישון הדקל : למטה מפרת • כלומר כל מימות יוצאין מבנו : והא איכא עיינתא

הוא פרת דמעיקרא · פירוש ולא מפני שהוא קטן קורהו רביעי
יא) דהוא פרת דמעיקרא שמנו פרת מקודם שמתחיל ליפרך
לד' רחמים וכשמתחיל ליפרך יוצאים הכהנים זה לגד זה [וזה לגד זה]
ופרת הולך ביחד יב) לדרך הילוכו ובפרשת שקלים יסד רבי אליעזר
הקליר בסילוק דפרת חוקפו כנגד
שני מקרות וכן משמע בברחשים רבה
שהוא גחול שאומרים לפרת מפני מה
אין קולך הולך והוא אומר *פירותי
מעידין עלי אומרים לחדקל מפני מה
קולך הולך והוא אומר אלוהי אשמיע
קולי ותרלה משמע דחדקל קטן מפרת
וקלת קשה דאמר בפרק כל הנכסין
(שבועות דף מז:) עד הנהר הגדול
נהר פרת עבד מלך כמלך דמשמע
דוקא משום ח"י קורהו גדול:

מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל
נהרא מכיפיה מיבריך ·
אע"ג דשמואל חייבי בכל הנהרות
יג) ולר"מ משמע דנקט פרת דוקא
דנקרא שמו פרת שמימיו פרים ורבים
אינו אלא משום דפרת מתברך יותר
יד) לפי שהוא חשוב יותר מן האחרים
לי נמי לפי שהוא ראש לכולם נקרא
פרת ע"ש שכולם מתברכי'טו) [מכיפיה
דפרת] וכן פי' טז) ר"ת בתשובה לפי
שפרת הוא למעלה מכל הנהרות והוא
יז) *רמיז שכל הנהרות שותין ממנו
אלה הכתוב יח) פרים ורביה בו
דכשהוא רבה כל הנהרות רבין:

מכיפיה מיבריך · משלש אלו
כדמתרגם אלנ כיפה:

מטרא במערבא שהוא רבה פרת · כאן משמע דפרת הולך
מא"י לבבל וכדפרישית לעיל בפ' מומין אלו (דף מד:)
משמע מתוך כך דגן עדן במערב הטולם דבבל הוא בלפונית מזרחית
של א"י ולהכי קרי להו בני בבל לא"י מערבא ואמריגן בלא יחפור (ב"מ
דף כה:) דבבל בלפונית של א"י טומדת דכתיב מלפון תפתח הרעה
וגו' אלמא פרת הולך ממערב למזרח ומשמע שבדהוא מתחלת יציאתו
כדאמרינן הוא פרת דמעיקרא אלמא דגן עדן במערב הטולם וכן
משמע בב"ר דקאמר בכל מקום מלינו רוח מזרחית קולטת [קולטת]
אדם"ר דכתיב ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים
[קולטת] קין דכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן וגבי יט) משה נמי
דכתיב אז יבדיל משה שלש ערים מזרחה שמש משמע שהטולם הזה
שנכנס בו אדה"ר הוא במזרחו של ג"ע ש"מ *במערב הטולם ותימה
דבפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פד.) אמריגן דשמש הוא דסומקא לפרת ופניא לפרת דחלפא כ) אורדי דגן עדן משמע דבמזרח הטולם
קלי דבשחרית חמה במזרח וכן פי' שם רבינו שמואל מדכתיב ויטע גן בעדן מקדם ואע"ג דמתרגמינן מלקדמין מכל מקום משמע נמי מזרח
דהכי נמי קדמת עדן מקדם לגן עדן משמע בב"ר שהוא מזרח ומתרגם מלקדמין ומיהו קרא איכא לדחויי שהוא מזרחו של עדן לבבל עדן גופיה
במערב הטולם והכיון דב"ב איכא לפרושי דלא חלפא ממש קאמר אלא בשחרית כשחמה יולא כא)*מכא עמוד האור על גבי *חדרי דגן עדן
שבמערב ולערב מכא אור של גיהנם שבמזרח ואין חימה על הטעם זה דבכל ענין כשפרש לריך לאומרו דקאמר התם ואיכא דאמרי איפכא
ולא משתבר לומר דפליגי בהכי דמר סבר גן עדן במזרח ומר סבר במערבא*: **ומפצי** ביומי תשרי· פירש בקונטרס שנתנות המפלים תחת
רגליהם במים מפני הטיט אלא יחוך וכן משמע פרק תיוקת (נדה דף סו:) דאמר שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בנמל ואע"ג דהשתא ליכא
טיט אימר בדידיוני כפל פירוש ע"י דידוי שמדדה את עלמה וכתרה מייתי הא דאמר רב גידל אמר רב
נחמה תבשיל לבנה ומבלה לא עלתה לה מבילה ואע"ג דהשתא ליכא אימר בדידיוני כפל ור"ת מפרש ומפצי משום לגיעות שהנהרות קטנים בימי
תשרי ופורס להו מפלים אלא יראו אותה כדי אלא שתהנהנה לטבול מפני הבושה ולא עבלו שפיר והיינו טעמא נמי אלא תטבול בנמל לפי שמלויים
שם בני אדם וממהרת לטבול משום *ביעתן דאיכא דומיא דההיא דקאמר התם לעיל אשה לא תעמוד על גבי כלי חרס ומפרש התם משום
דבעיתה דלמא נפלה ולא מבלה שפיר ולא גרסינן בההיא דנמל ואע"ג דהשתא ליכא כג): **שמא** ירבו מי טופין על הזוחלין והוו להו מי גשמים
רובה · וכדפי' בקונט' כד) ומי גשמים אין מטהרין בזוחלין כדקתני בת"כ מעיין מטהר בזוחלין ומקוה בתשבורן ואור"ת דתשבורן דמקוה דוקא
למטוטי זוחלין אבל זוחלין דמעיין לאו דוקא למטוטי תשבורן אלא ה"ק המעיין מטהר אף בזוחלין אבל מקוה מטהר דוקא בתשבורן דגבי הני
מייתי לה התם בת"כ דקתני מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים יאא כה) עשה מקוה לכתחלה אי מה מעיין מטהר בכל שהוא אף מקוה
מטהר בכל שהוא ת"ל אך מעיין מעיין בכל שהוא והמקוה כמ' סלה אי מה מעיין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעיין
מעיין בזוחלין והמקוה בתשבורן כה) ויש להביא ראיה מיס שעשה שלמה שהיו הכהנים טובלין בו אע"פ כו)שהמים מכונסים שם במקוה ומיהו יש
לדחות דבירושלמי קאמר כז) והיה לראיה הכהנים בו ולאו כלי הוא כח) ומפרש דרגלי השורים נקובים כמוליא* וא"כ אפשר שיהו זוחלין וכן מקוה
שעל כט) הפרוזה בפ' אמר להם הממונה (יומא דף לא.) שהיה מעין עיטם והיה כהן גדול טובל בו אפשר שנכנסן מגר אחד ויולאין מגר אחר
ומיהו זה דבר פשוט דמי מעיין שנפסקו מן המעיין שמטהרין בתשבורן ל) ממה נפשך שהרי עשאו מקוה מאחר שנפסקו מן המעיין לא) שמטהרין
בפ' קמא דפסחים (דף יז:) לא) דבדקרקע חזו להטבילו מתעין ולטורות ומשמע בתשבורן דומיא דכלי וקאמר התם מאחת המים שבשורה הוו ונראה
להביא ראיה לד) אפילו לא נפסקו מההיא דתנן במסכת מקוואות (פ"ח מ"ח) ומייתי לה בפרק שמנה שרצים (שבת דף קח.) ר' יוסי אומר כל
הימים מטהרין בזוחלין ופסולין לזבים כו' ופליג אח"ק דאמר כל הימים כמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים ומשמע דאתמלא מהרבו מפילי
דלאע"ג דלאו מטהרי הא בתשבורן לה) אע"ג דליכא רובא זוחלין: **אין** המים מטהרין בזוחלין כו' · פר"ת בתשובה המתחלת מהרבו מפילי
חלנים דלקח על גב דשמואל לו) ואבוה דעביד מקוואות בזימני ניסן ורב' דאמר מיערבא בחדא שיטתא לא ק"ל הכי אלא
כלידך

תורה אור

עינתא דמדליין אמר רב משרשיא הנהו סולמי דפרת נינהו והא כתיב °והנהר הרביעי הוא פרת אמר רב נחמן בר יצחק ואיתימא רב אחא בר יעקב הוא פרת דמעיקרא תניא רבי מאיר אומר יובל שמו שנאמר °והיה בעין שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולמה נקרא שמו פרת שמימיו פרים ורבים ו) מסייע ליה לשמואל *דאמר שמואל נהרא ז) מכיפיה מיבריך ופליגא דרב דאמר רב אמי אמר רב מיטרא במערבא סהדא רבה פרת *אבוה דשמואל עביד להו לבנאתיה מקוה ביומי ניסן ומפצי ביומי תשרי מקוה ביומי ניסן סבר לה כרב דאמר רב אמי אמר רב מיטרא במערבא סהדא רבה פרת שמא ירבו נוטפין על הזוחלין והוו להו מי גשמים רובא ומפצי ביומי תשרי ופליגא ז) דידיה אדידיה דאמר שמואל איתמים(ח)נטהרים בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי: **מתני'**(ז) **ח"ר] הלוקח או שניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה: גמ'** מנא הני מילי אמר רב כהנא דאמר קרא °בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך לצאנך מה

עינתא דמדליין-עינת המים הטובעות בהרים רמים והשמה הוו גבוהים מפרת והיכי אתו מפרת: **סולמי דפרת** · ט) מקלדין תחת הקרקע ועולין בהרים כמו סולם: **והנהר הרביעי** · דכתב מיניהו תניא להו ואת אמרת דמיניה קאתו: **הוא פרת דמעיקרא** · הוא פרת המזכר למעלה והכר יולא מעדן וגו' שהשלשה פרדין ממנו: **יובל שמו** · של פרת ועל יובל יולא שרשיו וגו' בעין החיים מיסתעי קרא ועין החיים בגן עדן הוא ופרת הוא המשקה גן עדן: **פרין ורבין**-שגדל ו) ורבה בלא שום מטר: **סגדא רבה פרת** · פרת יורד מא"י לבבל וכשהגשמים יורדין בא"י שהדא רבה הוי פרת בבבל שירדו גשמים במערבא לפי שגדל מחמת הגשמים: **מקום ביומי ניסן** · מקוה מים חיים (ג) טובעים בבית ולא היה מניחן לעבוד בנהרות שבימות הגשמים ירדו גשמים הרבה וחיים שמא ירבו מים שטופין מעבים לתוך הנהר שהם זוחלים ולא חזו להן משום דהוו להו ספק *זבות ודבר כתיב מים חיים ל"ל על הזוחלים על אותם שנפלו מן העבים לקרקע ומן הקרקע זחלו ויקלמו לתוך הנהר דאי לא טופים משום זוחלים לא מיפסלי דאמרינן בפ' ראשון דתמורה (דף יב.) השאובה מיטהרת בהמשכה דהיינו שממשיך מים שאובים לתוך המקוה על ידי שקורין קלויי"ם ומשליכן לתוך המים ושומרות עליהן וטובלות לפי שבימי תשרי ים מיטו רך בנהרות אלא שפתם וחוסם שמא יעלה מיטו למעלה על רגליהן ויהיה חולן: **ה"ג ופליגא** ח) **דידיה אדידיה** · כלומר פליגא דשמואל אדשמואל: **אין המים מטהרין בזוחלין** · ט) דכל שעה הוו מים טופין רבין עליהן: **אלא פרת ביומי תשרי** · שפרת היו מימיו פרין ורבין וזוחלין *הטובעים ממעיינות מרובין ועוד שתשרי סוף ימי הקיץ ולא ירדו גשמים *(הרי) זמן מרובה אלמא נהרות מתרבין ממימי גשמים ולעיל אמר מכיפיה מיבריך ליסגא אחריתא הא דאבוה דשמואל הוה עביד ז) לבריכה מקוואות ביומי ניסן מפני שהוא סוף המורף שידאל גשמים מרובים אבל באמצע המורף לא הוה עביד ופליגא אדשמואל דהוא אומר דכל שעה בעינן מקוואות אלא פרת ביומי תשרי: בגיך

[מי' סיטב רש"י שבת סה: ד"ה וסכר]

ג"ק קי: [שיל יא.]

ג"ל רבה

ג"ל דג"ע במערב

ג"ל ומפצין ג"ק

ג"ל נומן מרובה ומיבא הרי ממתק ג"ק

ג"ל מכא עמוד אור של מתה ע"ג כו' ולערב מכא עמוד האור של מתה כ נ ג ד גיהנם שבמזרח כו' כ"ל ג"ק

ג"ל וולדי

[ע"ע תוס' ב"ב פד. ד"ה בלפרא ומי' סיטב תוס' קידושין עח: ד"ה עד היכן]

ביעתותא

רבינו גרשום

עינתא דמדליין שבראשי ההרים שנראין שאין יוצאין מסנו: הנהו סולמי דפרת נינהו· בלומר סילונות נמשכין ממנו תחת הארץ ונובעין על ראשי ההרים: הוא פרת דמעיקרא· להכי כתוב בית הוא לומר שהוא קודם לאלו: מימיו פרין ורבין· שמתברכין ביותר: מכיפיה מתברך· מגדותיו הוא מתברך שאינו מתנדל לא מגשמים ולא מטעינות אלא מעצמו והיינו פליגא דרב דאמרי אבוה דאמר מהדא רבא פרת לומר שמגשמים הוא מתגדל: ומפצי ביומי

שיטה מקובצת

ל) ורבים וזוחלים אמרתים פרת שמו אמר מר שמימיו פרים ורבים מסייע: ב) מכיפיה · ע' ג) ופליגא ס"א דשמואל אדשמואל דאמר: ד) הלקוח: ה) דפרח מראש פרת מקלדין: ו) שגדל מאליו בלא שומטר:מכיפיה-מאליו

בלא שום מטר תיבת ורבה נמחק: ז) תיבות וזוחלין נכבין נמחק: ח) ופליגא דשמואל אדשמואל דאמר שמואל תיבות דידיה (דשמואל) נמחק: ט) בזוחלין דבכל שעה: י) עביר לבנתיה: יא) רביעי אלא הכי קאמר הוא פרת: יב) ביושר כדרך הלוכו ולכך עומד בשמו ובפרשת: יג) ורבי מאיר משמע כו' דוקא שלכך נקרא שמו: יד) יותר אלא לפי: טו) מתברכין ממנו: טז) ר"ת ס"א רש"י: יז) והוא זכרותא דמיא תיבת רמיא נמחק: יח) בפרית: יט) וגבי רוצה נמי: כ) דחלפא אבי ורודא: כא) יוצא בחורה מכח עמוד האור ע"ג וורדי ג"ע שבמערב ולערב מכח אור: כב) ליכא אימר בדידיוני נפל: כג) בקרקעות ודמי נשמים: כד) יצא דאמלא ועשה מקוה בתחלה אות ל' נמחק: כה) באשבורן אלמא לבל מילי יולף מקוה לדין מעיין ולא מעין לדין מקוה: כו) אע"פ שהיו מי מעין מתכנסים בו תיבות שהמים מכונסים שם בשקוה נמחק: כז) קאמר והים לרחצה לכהנים בו וקאמר ולאו אות ה' נמחק: כח) ומפשרש דרגלי (שבדרום) [השורים] הוו נקובים כמוציא רמון: כט) שעל גבי בית הפרוזה: ל) באשבורן דמה נפשך: לא) המעיין ובהדיא תיבת שמטהרין נמחק: לב) מסבחיא דבפ' תיבת דקאמר נמחק: לג) דקאמר בקרקע חזו להטבילו (בקביעותא): לד) דאיה דאפילו לא: לה) באשבורן מטהרי אע"ג דדלמא רובא: לו) דשמואל דהכא ואבוה:

בניך אינו בלקוח דלא שייכא בהו לקיחה ומתנה אלא אינו טלנו: **ופריון אתכבר מיב** יותא ולפת מינה מעשר (ד) ועוד ה) בכור קדוש בלקוח ומתנה שהרי משמה שנולד קדוש: **אמר קרא מעשה**· כן תעשה לשורך והא ודאי לא מצי מוקמת בבכור דהא מרחם קדוש ולא בני עשיה ו) שיקדישמה אדם: תורה אור

להעלות ולעשות דלא לייתינהו מלקוח ומתנה: **דומיא דבנך**· דמשמעי בבכור אדם מה בכור אינו בא על חטאת חטא כו': בכור אינו בדר ונדבה אלא בא תוכה: **ואינא לעולה לשלמים**· שהיא תוכה ולא על חטא: **בכור אין זמן קבוע לקדושתו** אלא כשנולד קדוש: **בשעת עשייה**· בשעה שהקרא אין להעמיד מיעט הכתוב שלא יהו (ה) לוקחין וכמעי אמן לאו שעת עשייה היא: **ר' יוחנן מוקי בחילמא כו'** הלילה גרלה לי ר"י בחלום ז) והוליד וגרלה לי יודע אני שאומר היום דבר טעם: **אל על מחוסר זמן**· שאם לקחו קודם שבעת ימים לולדתו שוב אינו נכנס לדיר להתעשר וכל שכן אם לקחו גדול והא מחוסר זמן דלא שעת עשייה היא ומיהל עליה דין לקוח: **ואם פימלי לומר משנה ודאי שמעון פיל**· לדידיה מחוסר זמן שעת עשייה הוא ומשום הכי לקוח אל עליו ומיהו במעי אמו מודה דאין לקוח אל עליו: **ומזר ולקחו ממנה**· ואם יש לו תמנה והוא מייבן במעשר ואם יגלא אחד מן הכהנים בעשירי הרי טוב ואם יגלא האחנן בעשירי יאכל במומו לבעלים: **איפסמיטיס**· להאי מקשה הא דאמר רבי אסי אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר ותיעשריה

[לעיל כ: מנחות פ' פדי כ"ב קמג.]

[לעיל כח: נקמן מ: תמורה יט.]

כגון מה בניך אין בלקוח ובמתנה אף ה) צאנך ובקרך אינו בלקוח ובמתנה והאי בבכור כתיב א"ק (ו) °כן תעשה אם אינו ענין לבכור ז) דלא איתיה בעשייה (ח) דברהם קדוש תנהו ענין למעשר בהמה ואימא תנהו ענין לחטאת ולאשם דומיא דבנך מה בנך שאינו בא על חטא אף צאנך ושורך שאינו בא על חטא ואימא תנהו ענין לעולה ולשלמים דומיא דבנך מה בנך ז) שאינו בא בנדר ונדבה אף צאנך ושורך כו' ואימא תנהו ענין לעולת ראייה דומיא דבנך מה בנך שאין קבוע לו זמן אף שורך וצאנך שאין קבוע לו זמן אי מה בנך אינו בלקוח כלל אף שורך וצאנך אינו בלקוח כלל אלמה א"ר אסי א"ר יוחנן "לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב גופא א"ר אסי א"ר יוחנן לקח עשרה עוברים במעי אמן כולן נכנסין לדיר להתעשר והא אנן תנן הלקוח או שניתן לו במתנה פטור מן מעשר בהמה א"ר אלעזר* ר' יוחנן חזאי בחילמא מילתא מעליא אמינא א"ק תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב איתיביה ר' שמעון בן אליקים לר' אלעזר הלקוח חל על מחוסר זמן אמר ליה זו אינה משנה ואם תמצא לומר משנה *ר"ש בן יהודה היא ז) משום ר"ש דאמר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר ותיעשריה

[שם לנמינו לוקח כ'מים]

מלמעלה שאין ל"ק

[לעיל כ: לקמן מ: תמורה יט.]

והרי הוא כבכור מה בכור קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו ²אף מחוסר זמן קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו תני תנא קמיה דרב איזהו אתנן שנכנס לדיר להתעשר כל שנתנו לה וחזר ולקחו הימנה והא איפסיל ליה (ג) בלוקח אישתמיטתיה הא דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר ותיעשריה

כלומר דשמואל דאמר נהרא מכיפיה מבריך פ) דמסייעתא ליה ברייתא דאמר יוכל שמו ואפילו פליני רבנן עליה וסברי דפרת שמו מכל מקום ו) מסייעין ליה מהא דקתני רבי מאיר דמימיו פרין ורבין דהנרא מכיפיה מיבריך ויכולין לסבור דלא פליני עליה בסברא זו שמו פרת מהאי טעמא גופיה אבל לא שייך יא) לאמר למה נקרא שמו פרת כי אם לרבי מאיר לפי שיש לו שם אחר לר' מאיר ויוכל משמע לרבנן כמו יבלי מים (ישעיה ג) ובברלאשית רבה נמי דרשי כרבי מאיר דקתמר חדקל שמימיו חדים וקלים פישון שמגדל פסתן פרת שמימיו פרין ורבין יב) ובלא גשמים הנרהו ומעייתת מתגברין כדאמרינן ברלאש השנה (דף יא:) *(בחמר) בחייר שמחל כימה עולה ביום ומעייתת מתגברין ובמרחשון הן מתמעטין מפני מיעוט גשמים שלא המטיר כל הקיץ וכדאמרי' בפסחים בפרק מי שהיה טמא (דף לה:) תפרי מרחשוון וכסליו המה מהלכת *בחוץ כדי לייבש את הנהרות ובסוף סדר תענית (תענית דף כה: ע"ש) כמי אמרינן שאין לך טפת שורד* יג) שאין עולה טפחיים כנגדו מלמטה וכמו שהקרקע מלחלחת כפליים מלמטה בשעה שהגשמים יורדים כמו כן לענין ריבוי הנהרות מתרבים המים ומתגדלים מלמטה כשהמטר יורד מלמעלה יד) ואמרינן התם נמי דאמר תהומא עילאה לתהומא תתאה אבע ממך וא"ת א"כ מנלן דהא דרב פליגא עליה דאמר מטרא במערבא כו' דלמא הייט *משום שאז מתבבך *המקוה כדפריסים וי"ל משום דאם איתא דסבירא טו) דאורחא דמילתא דמבריך מכיפיה א"כ גם כל הנהרות נמי לפעמים מבריך ומאי סהדא דהכי פרת אין זה עדות והקשה ר"ת לשמואל דאמר אין המים מטהרין בזוחלין אלא [פרת] ביומי תשרי בלבד ולרב ולאבוה דשמואל לקשיא להו הא דתנן במס' פרה (פ"ח מ"י) ומייתי מז) בסנהדרין ריש פ"ק (דף ה:) מי קרמיון ומי פינה פסולין למי חטאת מפני שהן [כו'] מי *תערובת הא אלו הכי כשרים ולא פסלינן להו שמא יז) רבו הגוטפין על הזוחלין והוו להו גשמים רובא וי"ל דאינהו סברי דהכי ל' הנהרות מדליין דא"י גבוהה מכל האלעות ואין גשמין שם מי גשמים ועוד הקשה לרב ולאבוה דשמואל ולשמואל דאמרי אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד במה מטהרין מעוטעים ובמה מקדשין מי חטאת בערב פסח דאמרי' בפסחים (דף י:) דיש טבילה לזב בערב פסח והאמה היאך יח) היה על האנשים שעשו פסח שני ועל כל טמאים של מתי מדבר מיטאל ואלעזר ולדברי רב ואבוה דשמואל אלא דמחמרי אין מי הגשמים מתערבין בהן כ) וכגון בהנהרות שהרא רבה דפרת אין זה: עז) ומייתי לה בסנהדרין: יז) שמא ירבו הגוטפין על כו' להו מי גשמים: יח) האיך היא על תי' הוה נחתא: יט) מפרת ומימי תשרי: כ) בהן שמימי גשמים: כא) מתערבין במקוואות גבהים (תיבת במקוואות נחתא) כו' ובגון בהרות היוצאים כו' מימי גשמים מתערבין ומתעכבין שם תדע דהא תנן במס' כב) שכן שאר בארות כג) אבל שאר בארות כשרות כו' למימר דמן הדין: כד) משום הדרלית ולפי פי' האחרון: כה) היותן הי' מחברן: כו) הגדול ולא דמי לחבית של מים שנפלה לים הגדול דאמרינן ברש: כז) וא"ת והא אין: כח) ר"ע כדאמר רב ששת בפ' בנות כותים: כט) בהתיא דהתורה נמי כו' מועבדת שיהי כל עבודות של חדש זה כוה ומוכח: ל) דברים נמר מה בין פסח מצרים: לא) בכור דאמרי' אמר: לב) משום דבכור לא שייך קדושת עשייה דמרחם קדוש והיינו דקאמר אם אינו [ענין] לבכור דליתיה בעשייה: לג) נולדו כל זמן דהוי' חי' כיון נמחק: לד) אמן לימר אפיקו לר"ש:

[כ"י כן ג"י, קוס' שם ד"ה יוסף]

[שם לנמינו לוקח כ'מים]

טו א מיי' פ"ו מהלכות בכורות הלכה יב:

טז ב מיי' פ"ג מהלכות תרומות מצנה הלכ' ה

יא) אף שורך אינו בלקוח: כ) לבכור דליתיה בעשייה: ג) בנך מחויב ואינו בא: ד) היא דתניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מרעה: ה) ועוד דבכורות ו) עשייה שיקדישנו בשאות ח' נמחק: ז) בחלום ובהלילה נראה לי: ח) שנתנו לה במעי אמו: ט) מבריך דמסייענא ליה ברייתא דר"מ דאמר: י) מ"מ מסייענו: יא) שייך למימר לפת כו' פרת · גלין לפי שוה עיקר שמו: יב) ורבין וגם מצאנו שבלא נשמים: יג) שיורד מלמעלה שאין: יד) מלמעלה כדקאמר נמי התם דאמר: טו) דסבירא ליה דאורחא כו' גם בלא גשמים נמי לפעמים מבריך ומאי סהדא רבה דפרת אין זה: טז) ומייתי לה בסנהדרין: יז) שמא ירבו הגוטפין על כו' להו מי גשמים: יח) האיך היא על תי' הוה נחתא: יט) מפרת ומימי תשרי: כ) בהן שמימי גשמים: כא) מתערבין במקוואות גבהים (תיבת במקוואות נחתא) כו' ובגון בהרות היוצאים כו' מימי גשמים מתערבין ומתעכבין שם תדע דהא תנן במס': כב) שכן שאר בארות: כג) אבל שאר בארות כשרות כו' למימר דמן הדין: כד) משום הדרלית ולפי פי' האחרון: כה) היותן הי' מחברן: כו) הגדול ולא דמי לחבית של מים שנפלה לים הגדול דאמרינן ברש: כז) וא"ת והא אין: כח) ר"ע כדאמר רב ששת בפ' בנות כותים: כט) בהתיא דהתורה

[לעיל כ: מנחות פ' פדי כ"ב קמג.]

[לעיל כח: נקמן מ: תמורה יט.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר קרא תעשה כ"ל וחיכא כן נמחק: (ב) שם בעשייה דמרמס קדוש: (ג) שם והא איפסיל ליה בלקוח אישתמיטתיה: (ד) רש"י ד"ה ופריון וכו' מעשר בהמה ועוד: (ה) ד"ה בשעת וכו' אלא יסו לקחין ובמעי:

רבינו גרשום

חביבו ענין למעשר בהמה · דאיתיה בעשיה שמכניסן לדיר וקרא לו שם מעשר ושוקרו בסיקרא · חביבו ענין לחטאת ואשם · דאיתנהו בעשייה שמקדישן · הא לא מצי אמרת דומיא דבנך בענין דאינו בא על חטא והני באין על חטא · אימא חביבו ענין לעולה ושלמים · דאיתנהו בעשיה ואינו באין על חטא · לא ס"ד דומיא דבנך בענין שאינו בא בנדר ונדבה לאפוקי עולה ושלמים דבאין בנדר ונדבה · אמר רבא הא לא קשיא ההיא דרב אסי דאמר קרא כן תעשה שלא יהא לקוח ואימתי מיעט הכתוב לקוח בשעת עשייה כלומר בזמן שראוי להקרבה יש בו איסור לקוח אבל בשהן עוברין דלית בהו עשייה דלא חזו להקרבה לית בהו איסור דלקוח · איסור לקוח חל על מחוסר זמן · שאם לקחו קודם ז' ימים קודם שנראה להקרבה אינו נכנס לדיר להתעשר לעולם אע"ג דלקחו שלא בשעת עשייה: מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר · ושעת עשייה קרינן ביה · הלכך יש בו איסור לקוח · אף מחוסר זמן קדוש לפני זמן במעשר וקרב לאחר זמן · איזהו אתנן שנכנס לדיר להתעשר · דמרבי ליה מתניתין מהכל נכנסין כגון שנתנו לו וחזר ולקחו ממנה ·

ה) בגונא עוברת כוכבים קא מירי דלא איתתיביה במעשר ודמי כי חזר ולקחו ממנה בלקוח שלא בשעת עשייה ולית ביה איסור לקוח · הלכך נכנס לדיר להתעשר · וכתב לישנא אחרינא כגון שנתן לה עובר פרתו וחזר ולקחו ממנה בעוד שהוא עובר דלא הל עליה איסור לקוח ומסתבר כלישנא אחרינא: ואמאי מוקמינן לה בחזר ולקחו ותיעשריה

ה) גרלה מלגון רבינו הגי' בגמ' והא איפסיל ליה בלקוח אישתמיטתיה וכו' ו"ע ·

שיטה מקובצת

ה) אף שורך אינו בלקוח: כ) לבכור דליתיה בעשיה: ג) בנך מחויב ואינו בא: ד) היא דתניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מרעה: ה) ועוד דבכורות ו) עשייה שיקדישנו בשאות ח' נמחק: ז) בחלום ובהלילה נראה לי: ח) שנתנו לה במעי אמו: ט) מבריך דמסייענא ליה ברייתא דר"מ דאמר: י) מ"מ מסייענו: יא) שייך למימר לפת כו' פרת · גלין לפי שוה עיקר שמו: יב) ורבין וגם מצאנו שבלא נשמים: יג) שיורד מלמעלה שאין: יד) מלמעלה כדקאמר נמי התם דאמר: טו) דסבירא ליה דאורחא כו' גם בלא גשמים נמי לפעמים מבריך ומאי סהדא רבה דפרת אין זה: טז) ומייתי לה בסנהדרין: יז) שמא ירבו הגוטפין על כו' להו מי גשמים: יח) האיך היא על תי' הוה נחתא: יט) מפרת ומימי תשרי: כ) בהן שמימי גשמים: כא) מתערבין במקוואות גבהים (תיבת במקוואות נחתא) כו' ובגון בהרות היוצאים כו' מימי גשמים מתערבין ומתעכבין שם תדע דהא תנן במס': כב) שכן שאר בארות: כג) אבל שאר בארות כשרות כו' למימר דמן הדין: כד) משום הדרלית ולפי פי' האחרון: כה) היותן הי' מחברן: כו) הגדול ולא דמי לחבית של מים שנפלה לים הגדול דאמרינן ברש: כז) וא"ת והא אין: כח) ר"ע כדאמר רב ששת בפ' בנות כותים: כט) בהתיא דהתורה נמי כו' מועבדת שיהי כל עבודות של חדש זה כוה ומוכח: ל) דברים נמר מה בין פסח מצרים: לא) בכור דאמרי' אמר: לב) משום דבכור לא שייך קדושת עשייה דמרחם קדוש והיינו דקאמר אם אינו [ענין] לבכור דליתיה בעשיה: לג) נולדו כל זמן דהוי' חי' כיון נמחק: לד) אמן לימר אפיקו לר"ש:

אמר קרא כן תעשה אם אינו ענין לבכור · דומה דברים עד כמה לעיל (דף ט:) דרשינן לענין בכור (לא) כדאמר אמר קרא כן תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך וי"ל הא דדרשינן ליה בבכור משום דכתיב בבכור אכל מאחר דאפקיה רחמנא בלשון עשייה דרשינן לה למעשר משום (לב) דבכור לא שייך קדושת עשייה (קדושה): **לקח** עשרה עוברין במעי אמן כו' · לאו דוקא דהוא הדין עוברו (לג) כיון דהוי מחוסר זמן אי נמי נקט במעי אמן (לד) ואפילו לרבי שמעון בן יהודה דאמר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר: הכ"ד: ד) ל"ל הכא נעמידנה נמי כו' ל"ק:

ג) כגון וכו' מעוברות אין מי ל"ק: כ) היס מתכון ל"ק: ג) נ' ל"ק איתנהו בעשייתו בלא הערוכות כלל אבל הכא אין המטפין ביכרים